

самопонимання. Реверсивний психоанализ / С. А. Бахтиярова. – К.: Росава, 2002. – С. 8–16. 3. Доценко Е. Л. Психология манипуляции / Е. Л. Доценко. – М.: "ЧеРо" совместно с издательством "Юрайт", 2000. – 344 с. 4. *Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти): підручник* / [Остроухов В. В., Петрик В.М., Присяжнюк М. М. та ін.]; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. – К.: КНТ, 2010. – 776 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1597012236940/politologiya/viznachennya_manipulyuvannya_yogo_rivniv 5. *Москаленко В. В. Психологія соціального впливу: навчальний посібник* / В.В. Москаленко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 448 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://b-ko.com/book_37_glava_28_5.1_Osnovni_ponyat.html. 6. *Подшивайлова Г. М. Мовні засоби маніпулятивного впливу в політичному дискурсі (на матеріалі друкованих російськомовних ЗМІ України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.02 – "Російська мова"* / Г. М. Подшивайлова. – К., 2009. – 20 с. 7. *Синельникова Л. Н. Введение в лингвистическую гендерологию: Материалы к спецкурсу* / Л. Н. Синельникова, Г. Ю. Богданович. – Луганск – Симферополь: Луганский гос. пед. ун-т им. Т. Шевченко; Таврич. нац. ун-т им. Б. И. Вернадского, 2001. – 40 с. 8. *Тарнавська О. М. Стратегічна поведінка чоловіків і жінок у комунікативній ситуації флірту* / О. М. Тарнавська // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Філологічні науки: Мовознавство. – Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. – № 6. – С. 345–348. 9. *Філоненко М. Психологія спілкування Навчальний посібник* / М. Філоненко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-8437.html>.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. *Bunheads* – Season 1, Episode 4. – Режим доступу: abcfamily.go.com/shows/bunheads. 2. *Desperate Housewives* – Season 8, Episode 19. – Режим доступу: abc.go.com/shows/desperate-housewives. 12. *Grey's Anatomy* – Season 8, Episode 19. – Режим доступу: abc.go.com/shows/greys-anatomy.

Довбня К.В., асист.,

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОВИ ГІНДІ ЗА МЕЖАМИ ІНДІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розглядаються різні точки зору на роль мови гінді в сучасному світі. Аналізуються прогнози, що стосуються глобального розвитку мови гінді.

Ключові слова: глобалізація, міжнародні відносини, демографія, мас-медіа.

Рассматриваются разные точки зрения на роль языка хинди в современном мире. Анализируются прогнозы, которые имеют отношение к глобальному развитию языка хинди.

Ключевые слова: *глобализация, международные отношения, демография, масс-медиа.*

Article deals with different points of view on the role of Hindi language at modern world. The global perspectives of Hindi language are analysed.

Key-words: *globalization, international relation, demography, mass-media.*

Індія з давніх часів приваблювала іноземців своїми матеріальними багатствами, величною історією та філософськими ідеями. Це спричинило колонізацію Індії європейськими країнами, а саме Голландією, Португалією, Францією та Англією. Колоніальні індійські території перших трьох країн були розташовані за межами поширення мови гінді, але ця мова, завдяки своєму функціонуванню в усіх регіонах країни, привертала увагу іноземців. Саме завдяки вивченню гінді іноземці в Індії мали можливість ознайомитись із підвалинами індійської культури. Не дивно, що всі вони прагнули вивчати саме цю мову. Гінді вивчали прихильники індійської культури та ті особи, які займалися в цій країні бізнесом.

Перша граматика мови гінді була написана німецьким ученим Кетларом. Перша праця з історії літератури гінді – французом де Тасі, перший ґрунтовний огляд індійських мов та гінді – англійцем Джорджем Грірсоном, перша докторська дисертація з теології творів Тулсідаса – англійцем Карпентером, викладачем Лондонського університету. Перший підручник із мови гінді створив Джон Гілкріст. І сьогодні багато іноземних вчених вивчають різні аспекти філології гінді та сприяють поширенню цієї мови за межами Індії [Вімлеш Канті Варма, 2012, 25–29].

В останні шістьдесят п'ять років, із розвитком інформаційних технологій та сучасної системи комунікацій, відбувалося поширення мови гінді у глобальному масштабі. На сьогодні вона є кандидатом на роль офіційної мови ООН, мови міжнародного спілкування, яка використовується у багатьох сферах життя індійської діаспори за межами Індії. Мовою гінді говорять майже на всіх континентах світу. Вона є єдиною мовою міжнаціонального спілкування в Індії та за кордоном, де проживає чисельна багатонаціональна індійська діаспора. Згідно зі статистикою, мова гінді займає друге місце у світі за кількістю носіїв мови [Чернышев, 1998, 263]. На сьогодні в Індії мовою гінді як рідною говорить майже 50% населення країни. Вона

має багато прихильників у світі. Різними діалектами мови гінді спілкуються у багатьох країнах світу. З одного боку, справою поширення гінді займаються іноземні вчені та філологи, а з іншого боку, позиції гінді за кордоном намагаються зміцнити представники індійської діаспори в різних країнах. Зміцненню позицій мови гінді за межами Індії сприяло також зростання міжнародного авторитету Індії в азіатському регіоні протягом останніх 50 років.

Ще у XIX ст. індійські робітники у пошуках кращої долі вирушили до о. Маврікій (1834), у Тринідад (1845), у Південну Африку (1860), Гаяну (1870), Суринам (1873), Фіджі (1879), де вони стали високоосвіченою, шанованою частиною місцевого суспільства. Завдяки високому соціальному статусу індійської діаспори, їхня рідна мова гінді також викликала повагу оточуючих. Різні діалекти мови гінді розвивалися в цих країнах протягом 150 років. Переважно вони представляли собою суржик діалектів авадгі та бгоджпурі. До лексичного фонду цих діалектів увійшли окремі лексичні запозичення з місцевих мов. Усі ці мовні форми носять назви "говірка фіджі" на Фіджі, говірка "сарнамі" у Суринамі та говірка "нейталі" у Південній африканській республіці. Вищезгадані говірки є розмовними мовами цих регіонів. Їх розуміють представники індійської діаспори та місцеві жителі. На сьогодні в країнах проживання індійської діаспори утворилася двомовність, коли на неофіційному рівні послуговуються вищезгаданими суржиками, а на офіційному та для письмового мовлення – літературним діалектом мови гінді – кхарі болі [Камта Камлеш, 2011, 28].

У щотижневій газеті "Шантідуг", що видавалася на Фіджі, була популярна серед індійської діаспори колонка під назвою "Послухайте-но й нас", проти мови якої виступили поборники чистої літературної мови гінді, у результаті чого колонку в газеті було закрито.

Говірки гінді в країнах проживання індійської діаспори вивчають іноземні вчені, але й досі жодна з них не стала літературною. Можна згадати лише один роман Субрагмані "Даука пуран", створений говіркою Фіджі. Окремі поети намагалися писати цією говіркою, але не отримали підтримки читацької аудиторії. Вищезгадані говірки мови гінді потребують офіційної підтримки, щоб у майбутньому ними створювали літературні твори, транслювали літературні та культурні програми на радіо та телебаченні, виходила преса. Літературна нормативна мова гінді має використовуватись як засіб навчання, але розмовні говірки мають право на вільний природний розвиток.

Індійські літературознавці, як правило, не вважають високохудожніми літературні твори, створені представниками

індійської діаспори. Усі твори можна поділити на три групи. До першої належать твори іноземців, прихильників мови гінді. Наприклад, поетичні твори Одолена Смекала – "Моє кохання – твої пісні" (1982), "Крапля сузір'я сваті" (1983), "Візьми до рук квітку лотоса й рушай в дорогу" (1983). Твори мовою гінді опублікували іноземні любителі гінді – корейка Кім Янг, росіянка Вікторія Шіліна та ін. До другої групи належать твори індійців, що проживають за кордоном вже більше 150 років. Третє і четверте покоління цих переселенців спілкується в побуті говірками мови гінді. Вони вже розвинули місцевий стиль мови гінді. Автори пишуть у різних літературних жанрах. Серед відомих авторів – жителі Фіджі – Камлапрасад Мішр, Вівекананд Шарма, Рамнараян, Магавір Мітра, Кашірам Кумуд, Субрагмані; на Маврікії – Абгіманью Анат, Праглад Рамшаран, Браджендр мадгукар, Вірсен Джагасінг; в Сурінамі – Рагман Кхан, Амарсінг Раман, Сурджан Парогі; у Тринідаді – Мамта Лакшмана, Харішанка Адеш; у Гаяні – Рандал Сінг; у Південній Африці – Рам Бгаджан Сітарам, Рам Вілас. Зазвичай вищезгадані автори створюють літературні твори літературним діалектом кхарі болі, а не місцевими діалектами [Бгаусагеб Навле, 2012, 30–35].

Сьогодні мова гінді вивчається у більшості країн світу. Як правило, це відбувається за підтримки урядів країн, але й за її відсутності індійські релігійні й культурні організації також надають можливості бажаючим вивчати цю мову. На всіх рівнях вищої освіти дослідженнями мови та літератури гінді займаються в університетах України, Росії, Китаю, Японії, США, Канади, Німеччини, Великобританії, Франції, Італії, Польщі, Чехії, Румунії, Болгарії, Угорщини, Сербії, Австралії та багатьох інших країн. У всіх вищезгаданих країнах розроблено власні методи та підходи для навчання мови гінді, власні навчальні програми та навчально-методичні посібники [Судгеш, 2012, 49–51].

Ці факти змушують замислитись над роллю та майбутнім мови гінді у ХХІ ст. Ця проблема широко обговорюється, у першу чергу, у працях сучасних індійських мовознавців, таких як Вімлеш Канті Варма, Вірендр Кумар Ядав, Рамчандр Рай, Бгаусагеб Навел [Вішв гінді сама чар, 2012, 2] та ін. Дослідники виділяють основні сфери діяльності людини, що залежні від мови гінді. Розглянемо детальніше деякі з них.

У сфері міжнародних відносин є намір зробити мову гінді однією з робочих мов ООН. Останні 35 років філологи мови гінді та всі прихильники цієї мови обговорюють питання, як зробити гінді офіційною мовою Організації об'єднаних націй. Офіційну підтримку це прагнення отримало

під час проведення усіх Світових наукових конференцій гінді від першої, що відбулася у 1975 році у м. Нагпур до останньої, дев'ятої – яка відбулася у вересні 2012 року в м. Йоганезбург (Південна Африканська республіка) [Гінді ка магакумбг адж се, 2012, 1].

У січні 1975 року під час проведення першої Світової наукової конференції гінді тодішній прем'єр-міністр Республіки Індія Індіра Ганді підкреслила визначну міжнародну роль цієї мови, а прем'єр-міністр о. Маврікія Шівсагар Рамгулам обіцяв докласти усіх зусиль, щоб сприяти офіційному статусу мови гінді в Організації об'єднаних націй. Його підтримали представники індійської діаспори в Суринамі, Гаяні, Фіджі, кількох країнах Африки. На цій конференції керівник офіційної делегації Маврікія запропонував зробити мову гінді офіційною мовою ООН. Її підтримали вчені багатьох країн світу, у тому числі й професор з Радянського Союзу Є. Челишев. На одній з останніх Світових наукових конференцій гінді у м. Парамарібо (Суринам) було зазначено, що мова гінді посідає друге місце у світі за кількістю мовців, її використовують у 180 країнах світу 800 мільйонів людей, але й досі вона не отримала статусу офіційної мови ООН [Гінді саб кі пра гінді ка каун, 2012, 1].

Засоби масової інформації є важливим складником сучасного життя суспільства. Мовою гінді ведуть мовлення такі міжнародні радіостанції: «Бі Бі Сі (гінді)», «Голос Америки», «Ен Еч Японії», німецька «Дойче веле», російська «Ай Юр Вір А», іранська «Ай Бі». Радіомовлення «Бі Бі Сі (гінді)» було розпочато ще 1940 року. 230 мільйонів жителів Індії слухають ці програми. Німецька радіостанція «Дойче веле» розпочала мовлення гінді 1964 року, японська «Ен Еч Японії» – 1940.

Мова гінді завойовує міцні позиції й у глобальній мережі Інтернет. Міжнародні компанії подають інформацію мовою гінді все частіше й частіше. Серед них такі як: Гугл, Майкрософт, Яху, Ай Бі Ем та інш. Усі вони прагнуть підвищити свої прибутки, використовуючи у бізнесі рідну мову сотен мільйонів мешканців Індії. В Інтернеті з'явилися перші портали шрифтом деванагарі «Веб дуніа дат ком». Запровадження цього порталу відкриває нові перспективи для роботи в Інтернеті не лише мовою гінді, а й усіма іншими індо-арійськими мовами. За короткий час він став дуже популярним і сьогодні мільйони користувачів у Індії та за її межами мають можливість отримати інформацію про культуру, індустрію розваг, працевлаштування, спорт, свіжі новини, астрологію та інш. Портал «Веб дунія» 1997 року першим представив гінді-мовну газету «Наі дунія». Завдяки використанню в комп'ютерах, Інтернеті та на веб-

порталі алфавіту деванагарі перед мовою гінді розкриваються нові перспективи. Сьогодні можна отримати інформацію про сучасний розвиток літератури завдяки Інтернету, мобільним телефонам та «гінді нет». Усі відомі газети та журнали мовою гінді також доступні в Інтернеті [Ганга Прасад Вімал, 2012, 19].

Мова гінді набуває глобального статусу і через збільшення політичної та економічної могутності республіки Індія. Світ переживає перехідний період, який може змінити мовну ієрархію. Доля мови гінді як глобальної досить перспективна. Глобалізація поза сумнівом сприяє поширенню державної мови Індії. Використання мови гінді як міжнародної потребує осмислення. Треба зберегти норми мови, тоді як поширення гінді як мови діаспори зумовлює виникнення нових різновидів мови. Мова гінді має представляти на міжнародній арені одну із супердержав Азії.

Демографічні зміни є одним з основних чинників, які впливають на мову. Населення Індії постійно зростає, стає молодшим, населення розвинутих країн старішає. Звідси виникає проблема економічного порядку, наприклад, нестача кваліфікованих робітників. Емігранти з Індії поповнюють ряди працівників у розвинутих країнах, що сприяє зміні мовної картини світу.

Стабільний економічний розвиток країни впливає на інтерес до її мови. В умовах перехідного періоду відбувається зміна співвідношення економік розвинутих країн та країн третього світу. Індія, Китай, країни Південної Америки активно заявляють про себе.

Беручи до уваги демографічні та економічні зміни, можна передбачити, що у близькому майбутньому мова гінді може скласти конкуренцію навіть глобальним європейським мовам. Керівництво республіки Індія всебічно підтримує інтерес, який виник у світі до державної мови країни.

Мовою гінді: 1. *Вімлеш Канті Варма*. Відеш мен гінді // Гагананчал, джулаї-актубар 2012, № 4–5. – Наї Ділли: Сіта файн артс пра. Лі. – 2012. – п. 25–29. 2. *Ганга Прасад Вімал*. Багарат аур вішв патал пар гінді ка бгавішья // Гагананчал, джулаї-актубар 2012, № 4–5. – Наї Ділли: Сіта файн артс пра. Лі. – 2012. – п. 19. 3. *Камта Камлеш*. Вішв кі гінді // Вішв гінді патріка 2011. – Морішас: Вішв гінді сачівалай. – 2011. – п. 28. 4. *Бгаусагеб Навле*. Сучна праудйогікі аур гінді ка вайшвік парідрішья // Гагананчал, джулаї-актубар 2012, № 4–5. – Наї Ділли: Сіта файн артс пра. Лі. – 2012. – п. 30–35. 5. *Судгеш*. Відешон мен гінді адгьян кі самасьєн // Гагананчал, джулаї-актубар 2012, № 4–5. – Наї Ділли: Сіта файн артс пра. Лі. – 2012. – п. 49–51. 6. *Вішв гінді сачівалай кі карьякаріні борд кі*

третій бейтхак // Вішв гінді самачар. – джун 2012, № 18. – Морішас, 2012. – п. 2. 7. *Гінді ка магакумбг адж се* // Гінді вішв. – 22 вересня 2012. – свагат анк. – Джоганесбург, 2012. – п. 1. 8. *Гінді саб кі пар гінді ка каун?* // Паблік ньюз. – 23 сітамбар 2012. – № 16. – Наї Ділли, 2012. – п. 1.

Російською мовою: 1. *Чернышев В. А.* Хинди в современной Индии. – М.: Восточная література», 1998. – 263 ст.

Домилівська Л.В., к. філол. н.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

СИМВОЛ "КИЇВ" У МОВОТВОРЧОСТІ Ю. ЯНОВСЬКОГО

*«Скільки стежок в Києві моїм, –
Ми з тобою всі їх обійшли,
І стояли над Дніпром старим,
В кожній будці зельтерську пили.»*
[«Золотий сон», ЮЯ, V, С. 52]

*У статті розглядається проблема розуміння авторської художньої свідомості в контексті аналізу мовних домінант ідіостилю письменника. Зокрема, досліджено мовносимвольний простір ідіостилю Ю. Яновського (на прикладі символу **Київ**) в аспекті інтерпретації авторського тексту.*

Ключові слова: ідіостиль, мовна особистість, мовна домінанта, мовний символ.

*В статье рассматривается проблема понимания авторского художественного сознания в контексте анализа языковых доминант идиостиля писателя. В частности, исследовано лингвосимвольное пространство идиостиля Ю. Яновского (на примере символа **Киев**) в аспекте интерпретации авторского текста.*

Ключевые слова: идиостиль, языковая личность, языковая доминанта, языковой символ.

This article deals with theoretical problems of understanding art author's consciousness through the analysis of individual language dominants. This research work represents Y. Yanovsky's individual symbolic area (as example, we analyse symbol Kyiv). This approach helps us to search interpretative functions of author's text.

Key words: individual style, language personality, language dominant, language symbol.